

4. Льовшина Л. Науковій бібліотеці Харківського державного університету харчування та торгівлі – 45 років / Л. Льовшина, Л. Бакуменко // Бібл. форум України. – 2012. – № 4. – С. 42–45.

5. Попова Л. Г. Искать новое, сохраняя традиции. Библиотека Харьковской государственной академии технологии и организации питания / Л. Г. Попова // Очерки истории вузовских библиотеки г. Харькова / М-во образования и науки Украины, Нар. укр. акад. ; под. общ. ред. В. И. Астаховой. – Х., 2001. – С. 464–478.

УДК 025.2:004.7

НОВИЙ ПОГЛЯД НА КОМПЛЕКТУВАННЯ ЯК РІЗНОВИД ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНОГО СЕРВІСУ

Безпала Оксана Олександрівна,

завідувач відділом комплектування та наукової обробки документів
і організації каталогів Наукової бібліотеки
Харківського державного університету харчування та торгівлі

Висвітлено використання інноваційних технологій у процесі комплектування, що дає можливість розглянути його як різновид інформаційно-бібліотечного сервісу.

Ключові слова: комплектування, бібліотечні фонди, інформаційно-бібліотечний сервіс.

НОВИЙ ВЗГЛЯД НА КОМПЛЕКТОВАНИЕ КАК РАЗНОВИДНОСТЬ ИНФОРМАЦИОННО-БИБЛИОТЕЧНОГО СЕРВИСА

Безпала Оксана Александровна,

заведующая отделом комплектования и научной обработки
документов и организации каталогов Научной библиотеки
Харьковского государственного университета питания и торговли

Освещено использование инновационных технологий в процессе комплектования, что дает возможность рассмотреть его как разновидность информационно-библиотечного сервиса.

Ключевые слова: комплектование, библиотечные фонды, информационно-библиотечный сервис.

A NEW SUMMARY OF THE COMPLEX AS A RISNOVID OF THE INFORMATION AND LIBRARY SERVICE

Bezpala Oksana,

Head of the Department for Manning and Scientific Processing
of Documents and Catalogs of the Scientific Library
Kharkiv State University of Food Technology and Trade

It is about using innovative technologies in the process of manning, which makes it possible to consider it as a kind of information and library service.

Keywords: manning, library funds, information and library service.

Сьогодні змінюється сам споживач інформації, утверджується новий тип грамотності, новий тип освіченої людини. А бібліотеки, особливо вузівські, завжди працювали на розвиток грамотності та освіченості. Тому бібліотекарі НБ ХДУХТ намагаються не допустити пасивного спостереження за якісною зміною ситуації.

Основний бібліотечний ресурс уже набув цифрового характеру, а можливий читач став віддаленим. Далі все залежатиме від того, зуміє чи не зуміє бібліотека залишитися масово затребуваною на нових просторах перетину нових типів носіїв і нових типів споживачів інформації. Отже, наш читач – це користувач, споживач, замовник інформаційних послуг, тому треба оновити і зміцнити курс бібліотеки на читача, на примноження її стійких прихильників. Для досягнення цієї мети наукова бібліотека Харківського державного університету харчування та торгівлі (НБ ХДУХТ) намагається триматися таких напрямів роботи:

- формування фонду інформаційних ресурсів на різних носіях;
- формування електронної бібліотеки, створення зручних можливостей для використання електронних ресурсів, забезпечення доступу до світових електронних баз даних, підвищення рівня – інформаційно-бібліотечного обслуговування шляхом забезпечення – доступності до повнотекстових ресурсів;
- постійне оновлення веб-сторінки бібліотеки, щомісяця подання списків нових надходжень, актуальних за тематикою, рекомендаційних списків літератури та інших науково-допоміжних видань, розроблених фахівцями бібліотеки, поновлення списків дисертацій, захищених в ХДУХТ, книжкових виставок, інформації про заходи, які відбуваються в бібліотеці, а також інформації, корисної для користувачів;
- проведення аналізу фондів бібліотеки, аналізу забезпеченості дисциплін;

- постійне підвищення професійного рівня через опрацювання фахових журналів; проведення анкетування, конкурсних іспитів для осіб, які виявили бажання зайняти бібліотечну вакансію;
- поліпшення матеріально-технічної бази бібліотеки.

Як провідний підрозділ університету бібліотека відображає рівень його розвитку. Суспільне визнання та авторитет бібліотеки визначається багатством і якістю бібліотечного фонду, а комплектування покликано забезпечити його повноту. Основним у роботі бібліотеки залишається якісне комплектування фонду інформаційними ресурсами на різних носіях.

Особливістю відділу комплектування та наукової обробки документів і організації каталогів ХДУХТ є формування фонду у двох напрямках: змістовному та кількісному. Важливий принцип змістовного напрямку – профільність, відповідність навчальним планам і програмам. Неможливо правильно сформувати фонд бібліотеки без координації зусиль і з боку викладачів вищого навчального закладу, які мають знати, чи відповідають ресурси бібліотеки програмам фахових дисциплін університету.

Використовуючи можливості нових технологій, бібліотека поліпшує якість формування фонду, проводячи постійний моніторинг книгозабезпеченості навчального процесу. Ретельний облік усіх нових надходжень до бібліотечного фонду за навчальними дисциплінами дає можливість відділу аналізувати комплектування фондів навчальною літературою.

Сьогодні у бібліотечній науці визнана концепція, відповідно до якої бібліотека при обслуговуванні користувача базується не тільки на своїх внутрішніх ресурсах, але й на забезпеченні доступу до всесвітньої інформації. Досягнення цієї мети можливе в результаті формування нових підходів. Це стосується і комплектування фонду наукової бібліотеки ХДУХТ.

Електронний документний потік за своєю природою надто швидкий і відкритий, робота з ним вимагає від працівника бібліотеки знань щодо нових процесів та операцій. Відповідно необхідні семінари та тренінги для бібліотечного персоналу всіх рівнів. Крім того, комплектатор повинен мати системне мислення, щоб оптимально співвіднести придбання електронних ресурсів та їх подальше життя в бібліотеці, тобто особливості каталогізації та пошукових систем, нормативи зберігання, технічне забезпечення і кількість автоматизованих місць на сучасному етапі та в перспективі.

Для формування бібліотечного фонду необхідно одержання оперативної та різноманітної інформації про книги. Одним з

ефективних способів комплектування можна назвати розповсюдження фірмами інформації про новинки електронною поштою, яка доставляє бібліотеці файли з переліком нових надходжень. У такому режимі бібліотека працює з такими фірмами: «ПрофКнига», «Каравела», «Університетська книга», ЦУЛ, «Кондор», «Олді-плюс», «Новий світ», «Магнолія», «Світ книг» тощо. Таке розповсюдження дає можливість одержати оперативну інформацію щодо нових книг. Книги можна шукати за тематикою ББК, за автором й назвою, за конкретними параметрами документа. Замовлення на літературу складає бібліотекар на основі прайс-листів видавництв, пропозицій кафедр. Також при проведенні передплати на періодичні видання щорічно від кафедр надходять заявки на необхідні журнали, газети, електронні бази даних.

Автоматизація процесів комплектування забезпечує якісне формування фонду. Завдяки новим технологічним процесам відділ комплектування має можливість оперативно збирати інформацію про документи, здобувати їх, рахувати, здійснювати контроль витрат і фінансової звітності. Коли ми говоримо про оптимізацію електронних технологій, про їхні переваги перед традиційними, необхідно відзначити постійне їхнє вдосконалення й розширення можливостей. Співробітники відділу комплектування вивчають досвід використання новітніх технологій у бібліотечній роботі й застосовують їх на практиці.

Сучасні користувачі бібліотек вже не задовольняються колишнім асортиментом послуг, які надаються бібліотеками. Дійсно, бібліотека нашого часу – це місце зберігання як традиційних документів, так і нових електронних ресурсів. Одним із неперевершених досягнень сучасності є комп'ютерна мережа Інтернет, впровадження можливостей якої можна порівняти лише з винаходом радіо або телебачення у свій час, а можливо й більш революційним винаходом, який у недалекому майбутньому змінить усі, зокрема, традиційні бібліотечні технології – будь-яка інформація у будь-який час без будь-яких географічних чи інших перепон. Так, і комплектування бібліотечних фондів традиційним шляхом досить довготривалий та трудомісткий процес, що послідовно складається з багатьох етапів і за сукупністю часових витрат може займати значні строки. Але останнім часом ми маємо унікальну можливість використання і у комплектуванні ресурсів Інтернет, що розширюють і пришвидшують нашу роботу.

Відомо, що процес формування фонду бібліотеки значною мірою залежить від якості його комплектування. Комплектування

фонду сучасної бібліотеки – складний процес, що передбачає різні шляхи його здійснення та, при цьому, обумовлений такими аспектами:

- глобальним приростом документних потоків та наявністю в них значної частини документів, збережених на електронних носіях;
- зростанням цін на друковану продукцію, а особливо на наукову та довідкову літературу;
- складною фінансово-економічною ситуацією в країні, що впливає на фінансування бібліотек та ВНЗ;
- недостатніми фінансовими можливостями бібліотек;
- соціальною кризою, яка в питанні бібліотек визначається у поступовій втраті читача.

Здійснюючи і поточне, і ретроспективне комплектування фонду, НБ ХДУХТ керується запитами професорсько-викладацького складу навчального закладу, запитами факультетів і кафедр та відслідковує в інформаційних посібниках, каталогах видавництва, книготорговельних фірм новинки, передплачує періодичні видання. Таким чином, наша бібліотека комплектується навчальними та науковими виданнями, художньою літературою, офіційними та довідковими документами, періодичними виданнями.

Джерела комплектування бібліотечного фонду ХДУХТ:

- придбання літератури у видавництвах;
- придбання літератури у книготорговельних організаціях;
- передплата вітчизняних періодичних видань;
- участь у різних конкурсах;
- обмін документами з іншими бібліотечними установами (використання обмінного фонду);
- заміна літератури, втраченої читачами;
- обов'язковий примірник із власного видавничого відділу ХДУХТ;
- створення власних документів;
- поповнення фонду електронних документів;
- подарунки (дарування) тощо.

Особливо важливо укомплектувати фонд профільною літературою, що формується на основі навчальних планів, потреб кафедр, викладачів і студентів. Звертаємо увагу на грамотне формування бібліотечного фонду і доступність для студентів усіх потрібних матеріалів з цього фонду. Важлива спеціалізована частина фонду бібліотеки сьогодні – фонд електронних копій з друкованих видань. Адже якщо документ переноситься на сервер бібліотеки, то стає реальною частиною її фонду. Доступ до електронних версій

знижує гостроту фінансових проблем, вирішує проблему примірників: одним підручником може одночасно користуватись багато студентів.

Книгозабезпеченість навчальних дисциплін є одним із найголовніших завдань наукової бібліотеки. Робота в цьому напрямку досить важлива як для працівників бібліотеки, так і для викладачів університету. У зв'язку зі зміною навчальних дисциплін ускладнюється робота за даною тематикою і потребує постійного вдосконалення (оновлення).

Облік бібліотечного фонду за навчальними дисциплінами дає можливість бібліотеці аналізувати політику комплектування, а для університету дані цієї статистики мають одне із вирішальних значень під час акредитації кафедр та дисциплін. Використання автоматизованих систем обробки та обліку даних дозволяє швидко надати будь-яку інформацію для прийняття управлінських рішень. Для повного забезпечення студентів навчальною літературою між кафедрами та бібліотекою існує тісний зв'язок. Полягає він у тому, що згідно з розпорядженням ректора усі кафедри зобов'язані надавати бібліотеці обов'язковий екземпляр навчальної чи наукової праці, створеної викладачами певної кафедри. Таким чином, спільними зусиллями ми намагаємося якнайповніше відобразити в бібліотечному фонді праці всіх науковців університету.

Бібліотеки – з'єднувальні ланки між типами грамотності, між типами культур, між типами інформаційних ресурсів, між поколіннями, що виростили в окремих інфосередовищах – традиційних і цифрових. Покликання бібліотеки – збільшити різновиди бібліотечних інформаційних сервісів, які підвищують коефіцієнт корисної дії.

УДК 026.6

ВИКОРИСТАННЯ ХМАРНИХ СЕРВІСІВ ПУБЛІЧНИМИ БІБЛІОТЕКАМИ УКРАЇНИ

Бережна Ксенія Сергіївна,

аспірант Харківської державної академії культури,
учений секретар Наукової бібліотеки Харківського національного
університету міського господарства ім. О.М. Бекетова

Показано переваги впровадження хмарних сервісів публічними бібліотеками України.

Ключові слова: хмарні сервіси, публічні бібліотеки.